

Методика організації та проведення історичного турніру при вивченні теми: «ПЕРШІ КНЯЗІ» (Вступ до історії України. 5 клас)

Мета: закріпити знання учнів про історичні постаті перших князів в історії Київської Русі IX–X ст. та їхню діяльність;

— продовжити формування навичок роботи з лінією часу, розрізняти історичні факти, події, складати історичні портрети, вести термінологічний словник, працювати з контурною картою;

— виховувати пізнавальний інтерес до історії України, формувати відчуття патріотизму та гордості за історичне минуле українського народу, шанобливого ставлення до пам'яток історії та культури України.

Навчально-методичне забезпечення:

Власов В., Данилевська О. Вступ до історії України. — К.: Генеза, 2005. — 247 с.;

Власов В. Робочий зошит: Історія України 5 клас. Нова програма. — К.: Генеза, 2013. — 17 с.;

Власов В., Євтушенко Р., Островський В. Методика викладання курсу «Вступу до історії України. 5 клас»: Посібник для вчителя (методичні рекомендації, календарне планування, розробка уроків). — К.: Літера ЛТД, 2006. — 192 с.;

Шашура Л. Нестандартні уроки з історії України та всесвітньої історії в школі: Навч. метод. Посібник. — Тернопіль: Пілручники і посібники, 2005. — 64 с.;

Саладін І. М., Саладіна Н. А. Історія України 5 клас. Збірник завдань для тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів: Методичні рекомендації, — Х.: Ранок; Світ дитинства, 2001. — 32 с.;

Кондаков М. В., Гісем Н. М. Історія України: Дидактичні матеріали (тести та диктанти): 5 клас — К.: ПП «Компанія «Актуальна Освіта», 1998. — 32 с.;

Дорогами і стежками історії України: Зб. худ. творів: Для мол. та сер. Віку / Автор упорядник Слабошпицький М. Ф. — К.: Школа, 2002. — 224 с.: іл. — (Хрестоматія школяра) ;

Ісаєв Д. В. Атлас «Історія України. 5 клас». — К.: Картографія, 2013. — 26 с.;

Ісаєв Д. В. Контурна карта «Історія України. 5 клас». — К.: Картографія, 2013. — 26 с.

Тип уроку: урок корекції знань.

Вид уроку: історичний турнір.

Хід уроку.

I. Організаційний момент (перевірка присутніх, підготовка робочого місця та матеріалів для уроку, озвучення правил гри).

Правила гри: Турнір складається з 6 етапів. Учні у класі заздалегідь поділені на три команди — князів, бояр та дружинників, обираються капітани.

Емблема команди «Князі»:

Емблема команди «Бояри»:

Емблема команди «Дружинники»:

Для кожної команди призначено певний етап: команда князі (1,4), команда бояри (2,5), команда дружинники (3,6). Призначається ведучий турніру з учнів класу. Завдання у турнірі розташовані у порядку підвищення складності. Ведучий зачитує завдання і питання до нього. Учні мають час на відповідь відповідно до регламенту. Обираються журі з учнів класу (3 особи) для підрахунку балів та рецензування відповідей учасників команд.

II. Початок турніру.

Етап № 1 для команди «Князі»: «Чи знаєш ти хто?»

- Прибив щит на воротах Константинополя. (Князь Олег.)
- Здійснив два невдалі походи проти Візантії. (Князь Ігор.)
- Був убитий в результаті змови. (Князь Аскольд.)
- Спалила Іскоростень. (Княгиня Ольга.)

Регламент: Етап № 1 — «Чи знаєш ти хто?». Етап складається з 4 фактів, які необхідно співставити з історичними постатями. Учаснику команди «Князі» дається 1 хв. на відповідь (усього 4 хв.). Обговорення питання — 15 сек.

Рецензування: учасник дав правильну ствердну відповідь — 1 бал, учасник дає неправильну відповідь — 0 балів, учасник не вкладається у час — 0 балів.

Етап № 2 для команди «Бояри»: «Зашифроване слово»

З	И	І	Ї	Й	К	Л	М	Р
А	Б	В	Г	У	Д	Е	Є	Ж
Н	С	О	П	Р	С	Т	У	Ф
Х	Ц	Ч	Ь	Ш	Щ	Ю	Я	Ь

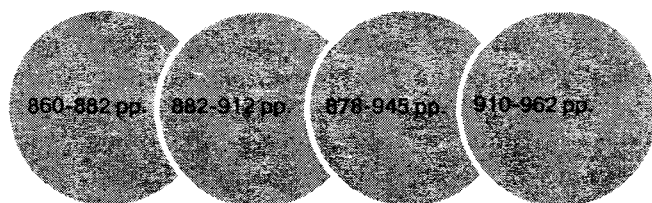
□ □ □ □

(відповідь: Русь)

Регламент: Етап № 2 — «Зашифроване слово». Етап складається з таблиці, у якій подані літери. Ведучий зачитує речення: «Комплексна назва для держави Київська...». Необхідно продовжити слова ведучого вибираючи літери із поданої таблиці. Учасникові виділяється 1 хв. на завдання. Обговорення — 1 хв.

Рецензування: учасник правильно називає всі літери і дає ствердну відповідь — 1 бал, учасник дає неправильну відповідь і не називає вірно жодну літеру — 0 балів, учасник не вкладається в час — 0 балів.

Етап № 3 для команди «Дружинники». Робота з лінією часу: «Стрибки у часі»

Аскольд — Олег — Ігор — Ольга

Регламент: Етап № 3 — «Стрибки у часі». Етап складається з декількох кіл, розташованих у лінію. Необхідно співставити імена князів і період, коли вони перебували при владі. Учасникові на відповідь виділяється 1 хв., обговорення — 15 сек. на питання.

Рецензування: учасник правильно співставляє всі імена та періоди — 4 бали, учасник правильно співставляє двох князів і два періоди — 2 бали, учасник не співставляє жодне з імен та періодів — 0 балів, учасник не вкладається у час — 0 балів.

Етап № 4 для команди «Князі»: «Творець історії України»

1. Ця правителька хоч і жорстоко помстилася за смерть свого чоловіка, але потім встановила розмір данини підлеглим народам. Прийняла християнську віру. (Відповідь — Ольга.)

2. Легенда розповідає, що смерть цього князя була страшною. Древляни нагнули дві високі сосни, прив'язали його до верхівок і пустили ті сосни. Так вони помстилися жадібному князю. (Відповідь — Ігор.)

3. Цей новгородський князь зібрав дружину й пішов до Києва. Убив київських князів Аскольда і Діра і сам став правити в Києві. Сказав: «Хай буде се матір'ю городам руським». (Відповідь — Олег.)

4. Окрім дипломатичного визнання держави Русі, наслідком походів на Візантію було запровадження у державі християнства. Цей факт засвідчили багато джерел. (Відповідь — Аскольд.)

Регламент: Етап № 4 — «Творець історії України».

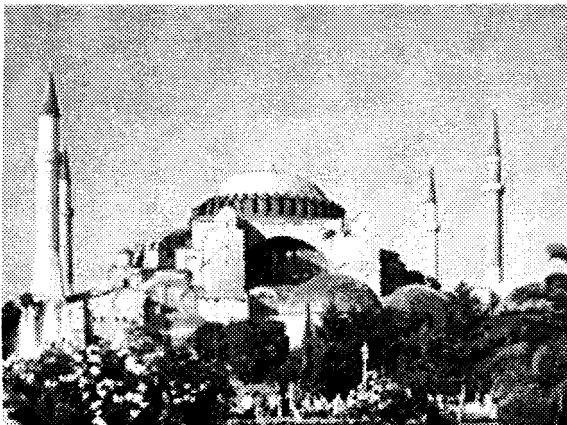
Етап передбачає 4 інформаційні довідки, в яких подано коротку інформацію про правителя. Ведучий зачитує довідку, а учасник має назвати правителя, до якого підходить дана теза. Учасник має 1 хв. на відповідь, обговорення — 15 сек. на тезу.

Рецензування: учасник правильно називає усіх правителів — 4 бали, учасник правильно називає декілька правителів — від 2-до 3-х балів, учасник не називає жодного правителя — 0 балів, учасник не вкладається у час — 0 балів.

Етап № 5 для команди «Бояри»: обрати із пропонуваного те зображення, про яке йде мова в уривку із твору Царгородські дива:

«Особливо вражав русичів головний собор Царгорода — Софіївський. Він був розташований у центрі візантійської столиці та призначався для імператорських церемоній. Всередині собор прикрашали полірований мармур, різьблені колони, безліч витворів зі срібла, золота, коштовного каміння. Надзвичайне враження справляв урочистий хоровий спів».

А.

Б.

В.

Регламент: Етап № 5 — «Царгородські дива». Ведучий зачитує уривок. Учні дається 4 хв. для того, аби зобразити усі елементи, про які йшлося в уривку, обговорення — 1 хв.

Рецензування: учасник називає правильну відповідь — 4 бали, учасник не називає правильної відповіді — 0 балів, учасник не вкладається у час — 0 балів.

Етап № 6 для команди «Дружинники». Робота з контурною картою: «Чарівна карта».

Регламент: Етап № 6 — «Чарівна карта». На поданій карті зображено вектори походів перших руських князів на Царгород. Учаснику необхідно буде за допомогою кольорових олівців на заздалегідь підготовленій контурній карті позначити наступне: походи князя Аскольда, походи князя Ігоря, походи князя Олега і вказати дату. Учасникові дається 4 хв., обговорення — 2 хв.

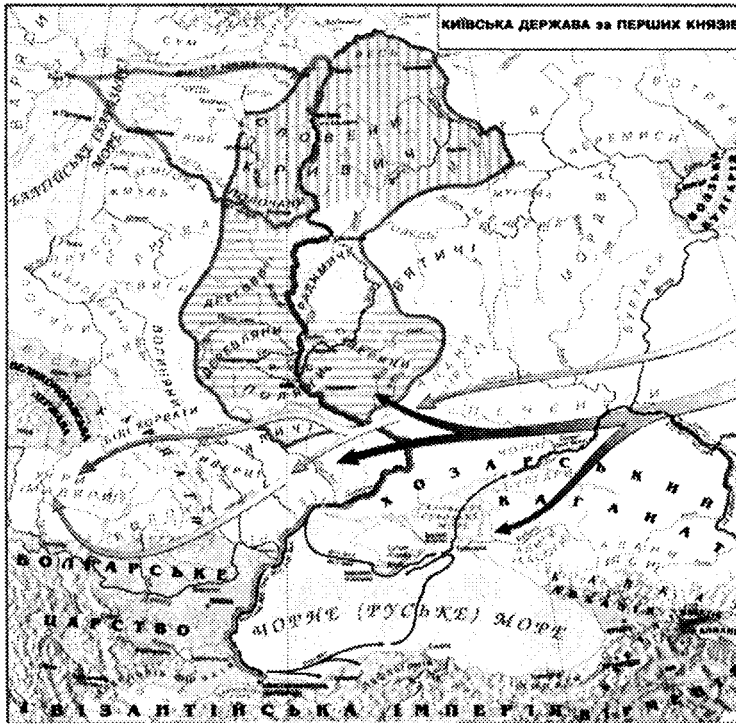
Рецензування: учасник правильно зображає вектори і вказує дати — 4 бали, учасник правильно вказує вектори, проте без дат — 3 бали, учасник неправильно вказує вектори, проте називає дати — 2 бали, учасник не вказує вектори і дати — 0 балів, учасник не вкладається у час — 0 балів.

Етап № 7 — «Увіковічена пам'ять». Капітанам команд пропонуються пам'ятники видатних правителів Русі. Капітану команди пропонується правильно вказати правителя Русі та скласти його історичний портрет.

Регламент: Етап № 7 — «Увіковічена пам'ять». Капітану команди пропонується вказати ім'я правителя та подати історичний портрет. Капітанові команди виділяється до 2 хв. на відповідь, 1 хв. — на обговорення.

Рецензування: капітан називає правильну відповідь — 4 бали, капітан подає неповну відповідь — від 2-х до 4-х балів; капітан не називає правильної відповіді — 0 балів, капітан не вкладається у час — 0 балів.

«Чарівна
карта»

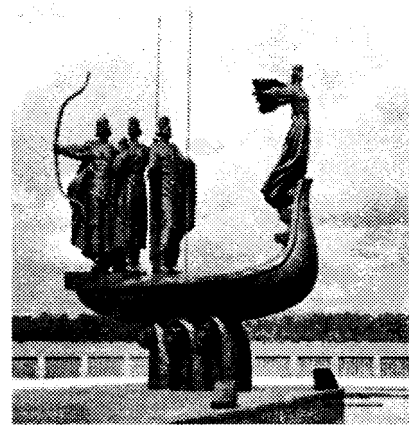

- Річкові басейни державних унітарних архієпископств до 988 р.
- Державні утворення Руських (879-882 рр.) і Київських (882-889 рр.) князів
- Шляхи «із варягів у греки»
- Візантійські держави у державі Київській IX ст.
- Річка Сіверський Донець у 882 р.
- Київська державна територія князем Ігорем у 945 р.
- Землі, приєднані до Київської держави до князівства Ізяслава (942-945 рр.)
- Київська Київська держава у 945 р.
- Територіальні зміни князівства
- Головне об'єднання держави князем Володимиром I на Київі
- Територіальні зміни князівства у 10 ст.
- Північні князівства IX ст.
- Стародавній князь Володимир Великий
- Політика і державні межі Київської держави князем Ігорем на стор. 48 ст.

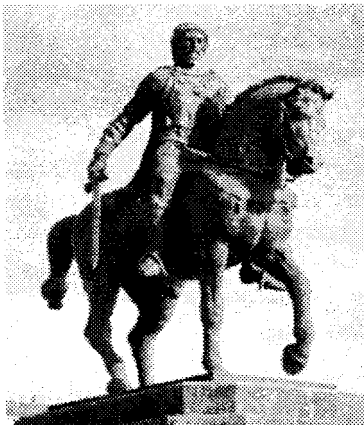
A.

B.

B.

III. Підсумок уроку

(журі підраховує і бали команд і оголошує їх).

Вчитель виставляє бали учням, ведучому та журі (не менше 8). Акцентує увагу на матеріалі, який необхідно повторити.

IV. Домашнє завдання.

1. За допомогою картону, клею і кольорового паперу створити колаж із зображенням князів Олега та Ігоря, приклад можна взяти із малюнків, які подані у параграфі 6;

2. Скласти ребуси та кросворд з іменами князів, їх походів, битв

3. Повторити параграф 6 С. 43–48 за підручником В. Власова, О. Данилевської «Вступ до історії України».